

שמש פלסטינית בהרצליה

התערוכה "גברים בשמש", שמוצגת במוזיאון הרצליה, מאופיינת בהצבות המדויקות שלה וברגשות שעוברים בשכבה שנייה ושלישית, אך עדיין מותירה המון שאלות פתוחות אורית חסון-ולדר

כשאני שואלת את ראפת חטאב, אמן המציג בתערוכה, איזו פרשנות יש לו עבורה, כזו העוברת דרך הסיפור או כזאת שתתחיל בהתבוננות אישית יותר, הוא אומר שהיה מעדיף שכל אחד ייגש לעבודה מהמקום שלו - של מוכתב בגלל הקטלוג, שקודם יראה ורק אחר כך יקרא.

עבודה של איברהים נובאני

טל בן צבי, אחת מאוצרות התערוכה "גברים בשמש" (אמנים פלסטינים וישראלים), טוענת כי "אחד הדברים הו בתערוכה הוא עצם העובדה כי העבודות נוצרות בהקשר של תרבות חזותית של פלסטינים, וכי זו הזדמנות לרא תרבותי של המיעוט הפלסטיני בישראל ולראות את הקשר בין האמנים בין העבודות. כי יש תחושה לפעמים שא פעלים מחוץ לקונטקסט פוליטי ותרבותי וזה בכלל לא ככה".

גם האוצר "חנא פרח כפר בירעים" טוען שיש פה אמירה, שזו בעצם קבוצה שיוצרת מתוך החברה הפלסטינית, אחד בה יוצר באוויר. "כאדריכל ואוצר בנתי עם בן צבי תערוכה שאין בה היררכיה. היה בה פירוק של מכלול הי ובנייה של התערוכה דרך שילוב אמנים יחד", הוא אומר. חנא פרח כפר בירעים הוסיף לשם משפחתו את צמד "כפר בירעים", מקום הולדתו - מחאה על הניסיון הישראלי להעלים את בירעים. "זו הצהרת כוונות. המקום הוא המקום".

בן צבי: "זאת תערוכה שמבססת קהילה שכבר קיימת היסטורית. דרך המאמרים היינו רוצים ליצור דיון על הזהו הפלסטינית של '48, בניגוד לזהות בפזורה או ברשות הפלסטינית. יש בתערוכה שני דברים עיקריים - תחושה ו מניית ושתיקה. ולמעשה, דיבור על השתיקה הפלסטינית שעובדת הפוך - כקול זעקה".

חנא פרח כפר בירעים מדבר גם על מוטיב הצל כתשליל של הזהות, ועל פעולת הבנייה והפירוק של החלל במו ומוסיף שזה אולי מקביל למה שקורה במציאות הפלסטינית - מתפרקים ובונים מחדש. "העין עוברת מחלל לחל על שכבה, ראייה מקרוב, ראייה מרחוק. זה סבך כמו בשכבות של אברהים נובאני ועסאם אבו שקרה".

 שלחו להדפסה

תערוכה

חטאב. קודם תקראו אותי צילום: רפעת

לחצו כאן להגדיל הטקסט

מתוך העבודה של סקנדר קובטי ורביע בוכארי

המוטיב של התייחסות למקום וטריטוריה קיימת בחלק ניכר מהעבודות. אצל ראפת חטאב למשל היא מורכבת ומשעשעת; בעבודת הוידאו הוא מלטף גזע של עץ זית ומשקה אותו כשברקע מתנגן השיר "חוב" – שיר אהבה אל תחושת השייכות של הקהילה הפלסטינית. חטאב משחק עם האלגוריה לעקירה ולזכות השיבה ועושה בה נפתיע, כשהוא מתרחק עם המצלמה ואנחנו מגלים שהסצנה צולמה, למעשה, בכיכר רבין.

אין כמו יפו בימים

מורכבות סמלית כמו במקרה של הזית, והתייחסות אירונית אל הטריטוריה ואל המקום, קיימת ברוב עבודות הוידאו של סקנדר קובטי ורביע בוכארי הם מסתובבים כמדריכי תיירים באתרים הכי לא תיירותיים של יפו, ומספרים ההיסטוריה של המקום למי שמוכן להקשיב.

לעומת הוידאו, נדמה כי בחלק מעבודות הציור, כמו אלו של אוסמה סעיד, ההתייחסות תמימה יותר, ודימוי של גדוע עובד על סמליות מיידית. אצל עבד עבאדי מופיע מוטיב של פליטים במרחב לא מזהה; חלקם רישומים מן קצרים, אבל מזכירים באופיים הגרפי דווקא מוטיבים מציור ישראלי של שנות ה-50 כמו של [רות שלוס](#).

מלבד רישום של צל, נדמה כי הציורים המתארים סיטואציות אנושיות וקשורים בנדודים ועקירה, חסרים ברובם הרחקה והומור הקיים למשל אצל האמן התורכי העכשווי Memed Erdener. הוא למשל מייצר לוגואים בדויים תחת לחץ חברתי בסגנון גרפי דומה.

הדיוקן המופנם של מיכאל חלאק

בן צבי מדברת על רפרטואר הדימויים של התרבות החזותית הפלסטינית; יש בתערוכה, מלבד דמויות המנותקו מסביבתן, גם דייגים (וציור יפהפה ומרגש של אסד עזי), סבך ומסוכות צבר (עסאם אבו שקרה) ושככות ועיניים (איברהים נובאני). יש גם בתים נטושים (או כדברי בן צבי: "ארכיטקטורה של זמניות, בתים בלי אנשים") בציורי של ראני זהרוי ודוראר בכרי.

זה מזכיר את הסרט "התערבות אלוהית" של איליה סולימאן, שחושף מצבים אבסורדים שהכיבוש מייצר. בסצנו נראה בלון אדום עם דיוקנו של יאסר ערפאת המנסה ליירט אותו, וגם הפלסטינים לא ממש יודעים מה לעשות ב מהעבודות חסר שיטוט בין פנטזיה למציאות והומור. אולי קיים מראש קושי להעביר נראטיבים היסטוריים ולהת למציאות במדיום כמו ציור.

לא עשו שריר

כדאי לציין בהערכה את הבחירה השקטה של עבודות טובות על ידי צמד האוצרים, שלא ניסו לעשות שריר ולפנ המוזיאון בדימויים, את ההצבה המדויקת בחלל, כמו גם את העובדה שהפוליטיות עולה מהעבודות דווקא באמצעים עקיפים, דרך רגש, בשכבה שנייה ושלישית.

בכל זאת עולות וצפות שאלות כמו האם אמנים העוסקים בתכנים אישיים ומציירים דיוקנאות מופנמים כמו אלו נ חלאק, אינם למעשה לכודים מראש במטריית על של הנכבה, הכיבוש ומאורעות אוקטובר? מה היחס שבין הפר לפוליטי-ציבורי בקריאת העבודות? מה בין אמנות פלסטינית נשית וגברית ולמי בעצם מכוונת התערוכה?

"גברים בשמש", אוצרים: טל בן-צבי, חנא פרח כפר בירעים, מוזיאון הרצליה

תגיות: שמש | מוזיאון | גברים | הרצליה
חזרה